

ELŐSZÓ

Az európai fogyasztóvédelmi politika új kihívásokkal néz szembe, amelyek alapjaiban fogják megváltoztatni azt a szemléletmódot, ahogyan eddig az európai fogyasztóvédelmi szabályozásra tekintettünk. A védelemre szoruló fogyasztói társadalom vásárlási szokásai megváltoztak, a kereslet elszakadása a valós szükségletektől azt eredményezte, hogy a kereslet egyre kevésbé képes befolyásolni a kínálatot. Richard H. Thaler és Cass R. Sunstein *Nudge* című műve óta teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy a fogyasztó esendő, és a fogyasztói társadalom szintjén modellezve ez a rendszerszintű gyengesége, irracionális magatartása kiszámítható, sőt irányítható.

Mindezek alapján egyre aktuálisabbá válik a kérdés megválaszolása: vajon mennyire és meddig tartható az évtizedek alatt kimunkált, a fogyasztóvédelmi szabályozás alapjának számító mintafogyasztó eszményi képe, amely az európai és nemzeti fogyasztóvédelmi szabályozás középpontjában áll? Elvárható-e vajon a mai fogyasztótól, hogy a 90-es években rögzített dogma szerint minden helyzetben megfelelően informált, kellően körültekintő és figyelmes legyen?

A korábban atipikusnak számító szerződéskötési módozatok mára az ügyletkötés bevett formáivá váltak, vagy éppen jelentőségüket veszítették. Az új technológiák, termékek megjelenése új szabályozási csoportok kialakulását, a jelenlegi szabályozási keretek kitágítását kényszerítik ki. A mesterséges intelligencia, az önvezető járművek, az internethez kapcsolódó tárgyak megjelenése mind a felelősségi koncepciók, mind pedig a termékbiztonság forgalomrendszerének újragondolását kívánja meg. Az adatainkkal történő fizetés megjelenése immáron egyértelművé teszi, hogy más világba érkeztünk.

A kutatás alapjául egy kulturálisan, történelmileg és az európai integrációt tekintve is közös gyökerekkel rendelkező közép európai térség, a Visegrádi Négyek és Románia szabályozását vettük alapul, elindulva az összehasonlító jogi iskola alapítói, Lambert és Salleiles által megnyitott, és sokan mások által kitaposott úton.

* Richard H. Thaler – Cass R. Sunstein: *Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth and Happiness*. Penguin Books, New York, 2009.

A kutatással talán az utolsó esélyt kívántuk megragadni arra, hogy az európai fogyasztóvédelmi jog két emblematikus szabályozási pillérének tagállami átültetését és joggyakorlatát vizsgáljuk meg, még mielőtt az általunk ismert szabályozásai környezet végérvényesen megváltozik.

A fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló, az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelve számos alkalommal bizonyult az európai integráció elmélyítésével szembeni tagállami ellenállás utolsó bástyájának. Elég, ha felidézzük a fogyasztói jogokról szóló irányelv eredeti javaslata körüli szakmai vitákat, a Common Frame of References elnevezésű kutatási projektet és a Common European Sales Law jogalkotási javaslatot. Az irányelv minimum harmonizáció mentén a tagállami szerződési jogi szabályozás hibás teljesítéshez kapcsolódó alapvető jogi instrumentumait rendezte, meghagyva a mozgásteret a tagállamoknak az eltérésre és különösen a jogérvényesítéshez kapcsolódó részletszabályok kidolgozására. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelv a maga nemében és idejében korszakos és trendet meghatározó mérföldkövé vált, nem pusztán a harmonizáció foka, hanem a kereskedelmi célú információáramlás újfajta megközelítése révén.

A Magyar Kormány Igazságügyi Minisztériuma több éve támogatja a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán folyó fogyasztóvédelmi kutatásokat és az oktatásfejlesztést. A szakkönyv/tanulmánykötet az Igazságügyi Minisztérium Jogászképzés színvonalának emelését célzó program keretében valósult meg. A program által támogatott kutatás során arra tettünk kísérletet, hogy a Visegrádi Négyek – Csehország, Lengyelország, Magyarország, Szlovákia – és Románia tagállami szabályozását és vonatkozó joggyakorlatát vizsgáljuk meg a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok és a fogyasztási cikkek adásvételének és a jótállásnak tagállami szabályozásához kapcsolódóan.

A kutatásba valamennyi résztvevő országból jeles elméleti és gyakorlati, a nemzeti és európai fogyasztóvédelem és versenyjog területén jártas kutatók, szakemberek kapcsolódtak be, akiknek a munkáját ezúton is köszönjük!

Az összehasonlító kutatás során leginkább arra kerestük a választ a vizsgálatba bevont országok vonatkozásában, hogy a harmonizálandó szabályoktól mennyiben tért el a nemzeti jogalkotó az átültetés során, a joggyakorlat hogyan értelmezte az európai szabályok és az Európai Bíróság joggyakorlatának keretébe terelt hazai szabályozást. A tagállami szabályozási hatáskörbe utalt eljárási rendelkezések keretében milyen módon oldotta meg a nemzeti jogalkotó a hatásköri kérdéseket,

a fogyasztói jogérvényesítést. A tanulmányok nem pusztán a szabályozást kívánják ismertetni, hanem ugyanazokat a kérdéseket körüljárva a tagállami szabályozás és joggyakorlat mélyére kíván lemerülni.

A kötetet mindezek alapján egyaránt ajánljuk a fogyasztóvédelemmel tudományosan foglalkozó kutatóknak, jogalkalmazással foglalkozó gyakorlati szakembereknek, mind pedig a jogalkotóknak.

a szerkesztők:

Szikora Veronika és Hajnal Zsolt